Universitat Autònoma de Barcelona

2022/2023

Lírica Romànica Medieval

Codi: 103369
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2501913 Estudis d'Anglès i Francès	OT	3	1
2501913 Estudis d'Anglès i Francès	OT	4	1
2502533 Estudis Francesos	OT	3	1
2502533 Estudis Francesos	OT	4	1

Professor/a de contacte

Nom: Antoni Rossell Mayo

Correu electrònic: antoni.rossell@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

No s'escau.

Objectius

Estem davant de la primera expresió en llengua no llatina de l'Edat Mitjana. Existeix una gran controvèrsia sobre els origens de la lírica romànica, i en aquest curs abordarem la naturalesa lírica (text i música) d'aquest repertori i la seva tradició llatina. Al mateix temps no es pot negligir l'origen litúrgic de gran part del repertori líric de la lírica romànica, i durant tot el curs farem referència a quests repertoris i la seva intencionalitat intertextual. La lírica trobadoresca crea un nou llenguatge d'expresió poètica, però també ètica. La qual cosa li dóna una dimensió social que la converteix en un llenguatge internacional que és mostra d'una ètica de classe aristocràtica, però també, i sobre tot, cultural. Entrem en un univers plurilingües, amb textos en occità medieval, francès antic, galaico-portuguès en principi, però sense descartar altres llengües medievals com el llatí, el català, l'italià, …

S'estudiarà la lírica occitana a partir de l'obra del trobador Marcabru, i la francesa medieval a partir del "trouvère" Thibaut de Champagne.

L'alumne comptarà durant tot el curs amb traduccions al català o a l'espanyol. I sovint recorrerem als manuscrits originals. Farem especial esment a la música i a la representació o "performance" i a la transmissió oral.

Competències

Estudis d'Anglès i Francès

- Establir les pautes de definició dels gèneres literaris medievals a partir de la seva naturalesa oral o escrita.

- Estudi comparat i pluricultural de les diferents literatures romàniques medievals.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.

Estudis Francesos

- Analitzar des d'una perspectiva contrastiva i pluricultural les diferents literatures romàniques medievals.
- Demostrar que coneix les primeres literatures europees en llengües romàniques medievals.
- Establir les pautes de definició dels gèneres literaris medievals a partir de la seva naturalesa oral o escrita.
- Que els estudiants hagin desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar conceptualment una obra de la matèria en qüestió.
2. Analitzar documents literaris medievals orals i escrits.
3. Analitzar les literatures romàniques en el seu context social, religiós i polític.
4. Argumentar sobre diversos temes i problemes literaris a propòsit d'obres diferents i avaluar els resultats.
5. Descriure els primers monuments lingüístics i literaris medievals.
6. Identificar i analitzar textos originaris de la tradició literària europea.
7. Identificar les idees principals d'un text sobre la matèria i fer-ne un esquema.
8. Interpretar críticament obres literàries tenint en compte les relacions entre els diferents àmbits de la literatura i la relació de la literatura amb les àrees humanes, artístiques i socials.
9. Ser capaç de definir els gèneres literaris medievals.
10. Ser capaç de realitzar una anàlisi comparativa i pluricultural de les diferents literatures romàniques medievals.

Continguts

1. La lírica romànica pretrobadoresca: Orígens i tradició. Les kharges i Samuel Stern. Kharges àrabs i kharges hebrees. Relació de context de la kharga en el si de la muwaššaha . La kharga i la cançó tradicional en boca de la dona. Autoria i tradició posterior. Feminitat poètica. Noves interpretacions: Federico Corriente.

2. La lírica trobadoresca occitana: Àmbit geogràfic. Condicions socials i històriques. Els orígens i les diferents teories. L'aprenentatge literari i la formació musical: La formació litúrgica. La tradició retòrica i escolar. Les arts poètiques medievals. La llengua occitana: La denominació vuitcentista "provençal", un arcaisme ideològic. El trobador Marcabrú.

3. La tradició de la lírica occitana en francès antic: *Els trouvères*. Thibaut de Champagne. . Especificitat i diferència. Chrétien de Troyes i Ricard Cor de Lleó. El grup d'Arràs. La renovació mètrica i la connexió amb la resta de repertoris europeus. Influència i evol·lució. La mètrica i la música.

4. Epistemologia crítica: Els elements formals i de contingut que predeterminen la tipologia poètica. Intertextualitat a partir de les teories de Jörn Gruber. Jaufre Rudel i la tasca de la creació poètica. La transposició literària de la terminologia del feudalisme: problemes de llenguatge i d'interpretació. Interpretacions sociològiques.

5. La lírica religiosa. La lírica mariana: Els *Miracles de Notre Dame* de Gautier de Coinci i les *Cantigas de Santa Maria* d' Alfonso X. Tradició manuscrita y tradició musical. Temes i miracles. La utilització política del gènere marià.

6 . Lírica i transgressió. Les *Cantigas d'escarnho e mal dizer.* Escatologia, pornografia i món medieval. El món militar i els diferents estaments socials. Relacions intersistèmiques amb la resta de repertoris i gèneres medievals. Lírica goliardesca.

Metodologia

En termes generals, es dirigirà l'aprentatge mitjantçant el següent conjunt de tècniques i accions:

-Classe magistral amb un suport TIC i discussió col·lectiva.

-Pràctica d'expressió escrita i oral.

-Realització d'exercicis individuals i en grup, tant escrits com orals.

-Realització d'activitats autònomes: lectures de fonts primàries i crítiques, redacció i recerca bibliogràfica.

-Sessions pràctiques de correcció i seguiment dels exercicis.

NB: Totes les activitats es podran programar tant presencialment o telemàticament, individualment o en grup en funció d'una possible docència híbrida.

"el professor destinarà aproximadament uns 15 minuts d'alguna classe a permetre que els seus estudiants puguin respondre les enquestes d'avaluació de l'actuació docent i d'avaluació de l'assignatura."

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Activitat participativa a la classe i coordinada amb d'altres companys.	20	0,8	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
Tipus: Supervisades			
Dos (mínim) comentaris de textos lírics.	20	0,8	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10
Tipus: Autònomes			
Treballs	20	0,8	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10

Avaluació

PROCEDIMENT AVALUATIU: Les competències d'aquesta assignatura seran avaluades a través de proves escrites, treballs individuals i en grup, comentaris de text i presentacions.

-Mòdul de lliurament de treballs: en aquest mòdul s'avaluaran dos o més treballs amb un pes global del 45%.

-Mòdul de presentacions de textos a l'aula, amb un pes global del 25%.

-Mòdul de proves escrites, amb un pes global del 30%.

En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professor informarà els estudiants (Moodle) del procediment i la data de revisió de les qualificacions.

En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professor informarà els estudiants (Moodle) del procediment i la data de revisió de les qualificacions.

En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, etc. El professor vetllarà perquè l'estudiant hi pugui accedir o li oferirà mitjans alternatius, que estiguin al seu abast.

Es considerarà 'no avaluable' quan l'alumne hagi lliurat menys d'un 30% dels treballs assignats al curs i hagi realitzat menys del 30% de les proves. Per tant, si l'alumne ha fet més d'un 30% de cada part, se l'avaluarà.

Per participar a la recuperació, l'estudiant ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes dels quals equivalgui a un mínim de les 2/3 parts de la qualificació total. Només tindran dretarecuperació els estudiants que tinguin una nota mitjana igual o superior a 3'5. Poden quedar excloses del procés de recuperació les activitats que es consideri que no són recuperables (per exemple, presentacions orals, treballs en grup o activitats relacionades amb la tasca docent diària)

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0. El plagi total i parcial de qualsevol dels exercicis es considerarà automàticament un SUSPENS (0) de l'exercici plagiat. PLAGIAR és copiar de fonts no identificades d'un text, sigui una sola frase o més, que es fa passar per producció pròpia (això inclou copiar frases o fragments d'Internet i afegir-los sense modificacions al text que es presenta com a propi), i és una ofensa greu.

En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, assegurant que tot l'estudiantat hi pot accedir.

PROCÉS DE RECUPERACIÓ: Per participar a la recuperació, l'estudiant ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes dels quals equivalgui a un mínim de les 2/3 parts de la qualificació total. Només tindran dret a recuperació els estudiants que tinguin una nota mitjana igual o superior a 3'5. Poden quedar excloses del procés de recuperació les activitats que es consideri que no són recuperables (per exemple, presentacions orals, treballs en grup o activitats relacionades amb la tasca docent diària)

EL PLAGI: El plagi total i parcial de qualsevol dels exercicis es considerarà automàticament un SUSPENS (0) de l'exercici plagiat. PLAGIAR és copiar de fonts no identificades d'un text, sigui una sola frase o més, que es fa passar per producció pròpia (això inclou copiar frases o fragments d'Internet i afegir-los sense modificacions al text que es presenta com a propi), i és una ofensa greu.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Activitat continuada durant tot el curs	Avaluació continuada	5	0,2	1, 4, 8
Activitat participativa a la classe i coordinada amb d'altres companys.	Avaluació amb orientació instrumental i bibliogràfica	10	0,4	1, 2, 9, 10
Anàlisi d'un text líric aplicant el coneixement del context històric i sociocultural.	Aproximació bibliogràfica autònoma a la matèria.	20	0,8	1, 2, 9, 10
Dos (mínim) comentaris de textos lírics.	Avaluació amb orientació instrumental i bibliogràfica	20	0,8	1, 2, 9, 10
Gèneres literaris i realitat pluricultural	Avaluació, comprensió i assimilació de continguts	15	0,6	2, 3, 5, 6, 9, 10
Treball escrit	Avaluació de continguts i de recerca	20	0,8	7

Bibliografia

Alfonso X el Sabio (1986-1989) *Cantigas de Santa Maria,* Madrid, Castalia, Walter Mettmann (ed.), vol.3.

Alvar, Carlos (1981) *Poesía de Trovadores, Trouvères y Minnesinger*, Madrid.

Antonelli, R. (1974). *La poesia del Duecento e Dante*. Florencia: la Nuova Italia.

Brea, M. (coord.) (1995). *Lírica profana galego-portuguesa. Corpus completo das cantigas medievais.* Santiago de Compostel·la: Centro de Investigacións Lingü.sticas e Literarias Ramón Piñeiro / Xunta de Galicia.

Chailley, Jacques (1955) "Les premiers troubadours et les versus de l'Ecole d'Aquitaine", *Romania,* LXXXVI, pp.2l2-239.

Di Girolamo, Costanzo (1989) "I Trovatori", *Nuova Cultura,* Torino, Bollati Boringhieri., 14. Traducció catalana (1994)Valencia, Edicions Alfons el Magnànim.

Dronke, P. (1978). L*a lírica en la Edad Media. Barcelona: Seix-Barral* [reimpressió de l'ed. anglesa amb una actualització de la bibliografia a Cambridge: Brewer, 1996].

Formisano, Luciano (1990) *La Lirica*, Bolonya, Società editrici il Mulino.

Frank, Istvan (l952) "Trouvères et Minnesänger".*Recueil de textes pour servir à l'étude des rapports entre la poésie lyrique romane et le Minnesang au XIIe. siècle*, Saarbrücken.

Frappier, J. (1954). *La poésie lyrique en France aux XIIe et XIIIe siècles*. París: Les cours de la Sorbonne.

Frenk, M. (1979). "La lírica pretrovadoresca". A: *Grundriss der Romanischen Literaturen des Mittelaters* (vol. II, t.1, fasc. 2). Heidelberg.

Galmés de la Fuente, A. (1996). *El amor cortés en la lírica árabe y en la lírica provenzal*. Madrid, Cátedra.

Gruber, Jörn (1983) *Die Dialektik des Trobar*, Tübingen.

Guiette, Robert, (1972 [1960]) *D'une poésie formelle en France au Moyen Age*, dins *Questions de littérature*, Paris i Gante.

Jeanroy, Alfred (1925) *La poésie lyrique des troubadours,* París

Lapa, Manuel Rodrigues (1970) *Cantigas d'escarnho e de mal dizer dos cancioneros medievais galego-portugueses*, Coimbra.

Meneghetti, M. L. (1984/1992). *Il publico dei trovatori. La ricezione della poesia cortese fino al XIV secolo*. Torí.

Riquer, M. de (1975). *Los trovadores. Historia literaria y textos*. 3 vols. Barcelona. Reedició en 1 vol. 2011.

Rossell, Antoni (1992) *El cant dels trobadors,* Publicacions de l'Ajuntament de Castelló d'Empúries.

Rossell, Antoni (2004) *Literatura i Música a l'Edat Mitjana: lírica* , Dinsic-Barcelona.

Rossell, Antoni (2006) *Els trobadors catalans*, Dinsic-Barcelona

Santis, Silvia de(2016) *Il mistero provenzale di sant'Agnese*. Ediz. critica (Biblioteca di Studj Romanzi), Roma, Viella. Biblioteca di Studj Romanzi. Società Filologica Romana - Viella

Tavani, G. (1991). *A poesía líricagalego-portuguesa*. Vigo: Galaxia.

Zumthor, P. (1963). *Langue et techniques poétiques à l'époque romane* (XI-XIIIe). París: Klincksieck.

Programari

No és necessari cap programari específic. Tot i ser improbable, si més endavant calgués es comunicaria oportunament.